

“Kayıt dışı üretim ve ticaret oranları endişe verici”

Ülkemiz, toplam 18,5 milyon ton/yıl çiğ süt üretimiyse dünya ülkeleri arasında 9. sırada yer almakta, sadece inek sütü üretimi dikkate alındığında ise ürettiği 16,8 milyon ton inek sütü ile 8. sıradadır. (TUIK 2014)

2 015 yılında 11 ayda, bir önceki yılın aynı dönemine göre %3,3 düşüşle 7.526.604 ton

inek sütü toplanmıştır. Her ne kadar inek sütü üretimi artışı 2014 yılında %1,5 oranında kalmış ve artış son yıllarda hız kesmişse de son bes ylında (2014/2009) elde edilen büyüme %45,62'dir. Son bes ylında meydana gelen bu olağanüstü artışa karşın sanayi kuruluşları tarafından toplanan inek sütünün toplam üretilen inek sütüne oranı, %54,30'dan (2010) %51,10'a (2014) gerilemiştir.

Diğer bir deyişle ülkemizde üretim ve ticaretin yarısı kayıt ve kontrol dışı olup bu durumun süratle iyileştirilmesi ihtiyacı vardır. Sanayi tarafından işlenen süt oranı Çin'de %85, ABD'de %95, ABD'de %99'dur. Bu rakamların yorumlanmasından çıkarılabilecek diğer sonuç ise son bes ylında kayıt ve kontrol dışı üretim ve ticaretin genel ortalamaya göre daha hızlı büyüdüğüdür ve bu durum oldukça endişe vericidir.

Kayıt ve kontrol dışı üretim ve ticaret, ülkemiz hayvancılık sektörünün ve onun ayrılmaz

parçası et & süt sektörlerinin en önemli sorunlarından bir tanesi olup SETBİR Et, Süt ve Hayvancılık Komiteleri tarafından da birinci öncelikli sorun olarak belirlenmiştir.

Kayıt ve kontrol dışı üretim ve ticaretin, tarım politikalarının oluşturulmasında yarattığı belirsizlik, halk sağlığı, tüketiminin ekonomik kayba uğraması riskleri yanında, kurallı çalışın işletmeler aleyhine yarattığı haksız rekabet ortamı ve devletin gelir kaybına uğraması gibi olumsuzlukları da bulunmaktadır.

Son dönemde yaratılan bilgi kirliliği, tüketicileri tüketicileri ürünlerle sorunlu hale getirmiş, tüketicinin yeterli ve dengeli beslenme hakkı elinden alınmıştır. Medyada yer alan haberler arasında sokak sütünün tasıdığı tek tehlikenin mikrobiyolojik olduğu ve “sütün kaynatılması ile sütün güvenli hale geleceği” yanlışları yer almaktadır. Çiğ süt temelli riskler sadece bakteriyel olarak tanımlanırsa, hayvan hastalıklarının tedavisinde kullanılan antibiyotik vb. ilaç kalıntıları, hayvan yemlerindeki

SETBİR

zirai ilaç kalıntıları, sokak sütücüsünün sütün bozulmaması için çiğ süte ilave ettiği kimyasallar, ağır metal, aflatoksin, kositik, soda vb. kimyasal maddeler ile hastalıklı hayvanın memesinden bulaşmaların yaratacağı riskleri dikkate alınması oluruş. Bu anılan kimyasal maddelerin tüketiciler tarafından anlaşılmasına olanak yoktur. Buna karşın, sanayi döçğinde çiğ süt alımları düzenli kalite kontrol süreçlerini içermektedir. Son yıllarda elde edilen çiğ süt üretim artışları yanında tüketim ve ihracatın aynı oranda arttırılmaması nedeniyle arz/talep dengesizliği

yaşanabilmekte olup özellikle çiğ süt arzının mevsimsel olarak arttığı bahar aylarında bu sorun ağırlaşmaktadır. İçinde bulunduğumuz dönemde de benzer bir sorun yaşanmakta olup bu sorunu yenmeye, çözümler üretmeye dönük olarak Bakanlığımız ve STK'lar olarak (öngörülü davranarak) hummalı bir çalışına icine girmiş bulunmaktayız.

Türkiye İstatistik Kurumu'nun verilerine göre, ülkemizde üretilen süt ürünleri rakamları aşağıdaki tabloda verilmektedir. 2014 yılında ülkemizde 1,3 milyon ton içme sütü, 633 bin ton peynir, 1,1 milyon ton yoğurt, 600 bin ton ayran, 46 bin ton tereyağı ve 111 bin ton süttozu üretilmiştir. Bu verilen üretim rakamları, sanayi

tarafından üretilen, kayıtlı, ambalajlı süt ürünlerine aittir.

-2015 yılının Kasım ayında ticari süt işletmelerince 676 bin 704 ton inek sütü toplanmıştır. Toplanan inek sütü miktarı Kasım ayında, bir önceki aya göre %2,7 azalmış, ancak bir önceki yılın aynı aya göre % 6,7 artmıştır. Kasım ayında ticari süt işletmeleri tarafından içme sütü üretimi 113 bin 276 ton olarak gerçekleşmiş olup, bir önceki aya göre %1,4 azalmış ve bir önceki yılın aynı aya göre %0,1 artış göstermiştir. İnek peynirü üretimi ise 49 bin 539 ton ile bir önceki aya göre %3,2 azalmış, bir önceki yılın aynı aya göre %4,1 artmıştır. Koyun, keçi, manda ve karışık sülterden elde edilen peynir çeşitleri ise 304 ton

Ülkemizde süt ürünleri üretim miktarları (ton):

	İçme Sütü	Peynir	Yoğurt	Ayran	Tereyağı	Süttozu
2012	1280.168	564.191	1082.657	508.444	38.128	82.292
2013	1298.059	600.266	1081.409	560.101	41.515	78.878
2014	1.310.534	632.851	1.101.253	598.877	45.817	111.079
2015 (11 ay)	1.249.184	614.627	1.033.931	531.988	47.330	103.883

Zeki Uğaz

İle bir önceki aya göre %37,8 azalmış, bir önceki yılın aynı ayına göre ise %2,4 artmıştır.

Yoğurt üretimini 86 bin 292 ton ile bir önceki aya göre %8,5 azalmış, bir önceki yılın aynı ayına göre ise %2 artmıştır. Ayrarı üretimini ise 51 bin 782 ton ile bir önceki aya göre %9,3 azalmış, bir önceki yılın aynı ayına göre %10,4 artış göstermiştir.

2015 yılı içerisinde Çiğ Sütün Sözleşmeli Usulde Alım Satımına İlişkin Yönetmelik yayınlanmıştır olup, bu sayede sanayiye arz edilen çiğ sütün alın ve satımının sözleşmeli usulde yapılması, üreticil/üretici örgütü ve alıcı arasında uyulması gereken kuralların belirlenmesi,

üretim ve pazarlamada sürdürülebilirliğin sağlanması, arz talep dengesinin oluşturulması ve çiğ süt üretiminde izlenebilirliğin sağlanması amaçlanmıştır. Kayıt ve kontrol dışı üretimin azaltılarak kayıt içine alınması, sektörde istikrarın kurulması ve korunması amacıyla bir gelişme olarak değerlendiriyoruz.

Çiğ Sütün Sözleşmeli Usulde Alım Satımına İlişkin Yönetmelik kapsamında imzalanan sözleşmelere bağlı olarak ödenecek damga vergisinin tüm sektöre ilave bir yük getireceği ve bu sözleşmelerin damga vergisinden muaf olması yönünde SEFTBİR olarak Bakanlık nezdinde girişimlerimiz ve cabalarımız olumlu sonuç vermiş ve bu sözleşmelerde damga vergisi muafiyeti getirilmiştir.

Onümüzdeki dönemde istikrarı kurmak ve sürdürülebilir kılmak için, süt sektörünün ihtiyaçları, sorunları ve realitesini dikkate alan uzun soluklu çözümler üretmek durumundayız. Önerdiğimiz çözümün de çok yönlü ve çok ayaklı "entegre" çözüm olması gerektirdi. Besicimizin ekonomik faaliyetini sürdürülebilmesi

İçin makul bir kazanç elde etmesi önemlidir. Diğer taraftan tüketimin daha fazla süt ürünü tüketebilmesi, daha sağlıklı ve dengeli beslenebilmesi, bedensel ve zihinsel olarak daha iyi gelişmiş nesillere sahip olabilmemiz için fiyatın makul, ulaşılabilir olması gerekmektedir.

Gıda Tarımı ve Hayvancılık Bakanlığının 2014 yılı verilerine bakıldığında, ülkemizde var olan yaklaşık 1 milyon 224 bin süt sığırtı işletmesinin %77'sinin hayvan varlığının 10 adetten az olduğu görülmektedir. Buradan da anlaşılacağı üzere ülkemizde, alle işletmeciliği önemli bir yer kaplamakta olup, alle işletmeciliğinin desteklenmesi, daha modern imkânlarla kavuşturularak, daha kaliteli çiğ süt üretimlerinin sağlanması çok önemlidir.

Ülkemizde süt işleme tesisleri ihtiyaçları olan çiğ sütü kısmen büyük çiftliklerden soğuk süt olarak, kısmen de köy köy dolanarak gerektiğinde günde 2 defa 300 km'ye varan mesafeleri kat ederek toplamak zorundadırlar. Oysa ideal olanı üretici ve sanayicinin her birinin tüm paydaşları kapsayacak biçimde örgütlenmesi, ticareti yapabilecek olan çiğ sütün fiyatının (tüm

ülke ya da yöre için) bu iki örgüt tarafından ortaklaşa belirlenmesi ve belirlenen bu fiyatın istikrarı korumak adına uzunca bir süre (örneğin 1 yıl gibi) geçerli olacağı bir sistemin oluşturulmasıdır.

Ülkemizde var olan süt çiftliklerinin kapasiteleri küçük ve dağınıktır. Süt toplama maliyeti AB'ye göre 3-4 kat daha fazladır. Hayvancılık işletmelerimiz genellikle optimal işletme büyüklüğünün altında olduğundan otomasyon, mekanizasyon ve modernizasyon açısından yapılacak yatırımlar ekonomik olmamaktadır. dolayısıyla hayvancılık işletmelerimizin büyütülmesi, modernize edilmesi, verimliliğinin artırılması ve kalitenin yükseltilmesi ayrıca eğitimli işgücü istihdamı büyük önem arz etmektedir. Desteklerin bu konular önceliğinde değerlendirilmesi ve verilmesi gerekmektedir.

Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanı Faruk Çelikk'in ifade ettiği gibi, çiğ süte yasanan dönemsel arz fazlasının süttezu üretimine kanalaize edilmesinin istikrarı koruma adına sektöre olumlu yansıtacağı değerlendirilmekteyiz. Bu desteğin amacı, ilkbaharda buzağılama çoğaldığı için

süt üretiminde yasanan arz fazlalığının, sonbaharda ise tam tersi olarak arzda azalma meydana gelmesine bağlı olarak oluşan stok sorununun çözülmesidir. Uygulamamızın amacı arzın fazla olduğu dönemlerde yurt içinden fazla sütü çekip süt tozuna çevirmek ve bu yolla ihracat imkanı yaratmak ya da arzın düşük olduğu sonbahar aylarına destek sağlamaktır.

2014 yılı Ağustos ayında başlayan Rusya ambargosu ve AB süt kotalarının kaldırılarak üretimin artmasına imkan verilmesine bağlı olarak AB başta olmak üzere bütün dünyada üretici fiyatlarının düşmesi, AB'nin Türkiye'nin ihracat pazarlarına girişi ve rekabetin yoğunlaşması gibi birçok etken nedeniyle ihracatımızda düşüşler meydana gelmiştir.

Süt sektöründe 2015 yılında yasanan darboğazın bir an önce asılabilmesi için, belirlenen bu sorunları çözmeye amacıyla Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığımız yetkilileri ile sektör kuruluşları olarak çalışmalarımızı sürdürmekteyiz. Bu kapsamda SEFTBİR olarak her zaman desteğe ve işbirliğine hazır olduğumuzu dile getirmek isteriz.